

Sarita Kotkavalkama

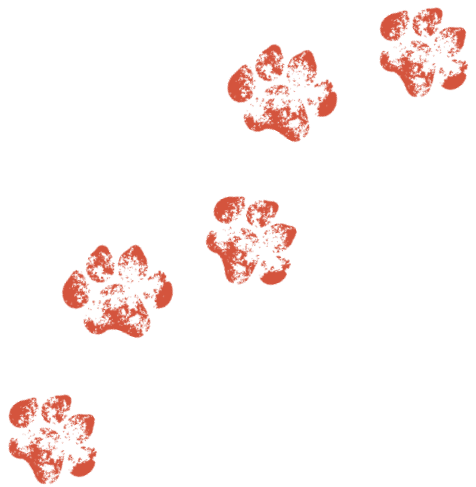
Vilukissan **villapaidat**

Minerva

Sarita Kotkavalkama

Vilukissan
villapaidat

Taiteen edistämiskeskus (Taike) on tukenut tämän kirjan tekemistä. Tekijä kiittää.

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

© Sarita Kotkavalkama ja Minerva Kustannus, 2022

www.minervakustannus.fi

Minerva Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Tämän julkaisun neulemallit kuuluvat tekijänoikeuslain piiriin. Ilman erityistä sopimusta tekijöiden kanssa neulemallien valmistus kaupalliseen käyttöön on kielletty.

Teksti: Sarita Kotkavalkama

Kuvat: Ella Kurki, Ismo Kotkavalkama ja Sarita Kotkavalkama

Kuvituskuvat: Sara Kurki ja Ella Kurki

Graafinen ulkoasu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-375-443-0

Painettu EU:ssa, Balto Print, 2022

Sisällys

ALKUSANAT	4	PAITAMALLIT	32
PAITAHISTORIAA	6	Ella	35
MITTOJEN OTTO JA KOKOTAULUKOT	8	Flora.....	41
TARVIKKEET	12	Freya.....	49
Langat	12	Helka.....	55
Puikot	17	Hiekka	63
Silmukka- ja kerrosmerkit.....	18	Lumme.....	69
Mittanauha ja puikkomitta.....	19	Luxor.....	77
Sakset	20	Musta karnevaali	85
Päättelyneula	20	Myrsky.....	95
Pingotusalusta ja neulat.....	20	Nopsa	101
Neuleen huolto	22	Pakkasukko.....	109
PERUSTEKNIIKAT	22	Raikas	117
Silmukoiden luominen	22	Raitapaita.....	123
Ristiinluonti	24	Tapio	129
Joustinneule	26	Uljas	137
Sileä neule suljettuna neuleena	26	TEKIJÄ	144
Aina oikein -neule.....	26	KIITOKSET	144
Pitsineule	27	LANKASPONSORIT	144
Silmukoiden lisääminen ja kaventaminen	28		
Kaarrokeneuleen ja raglanneuleen erot.....	28		
Silmukoiden päättely.....	30		
Kaavioiden lukuohje	30		
Lyhenteet.....	30		

Alkusanat

Neulojen keskuudessa sukkaabuumin lisäksi on jo pidempään vallinnut myös paitabuumi, ja etenkin kaarrokeneuleet ovat kovassa huudossa. Kaarrokeneuleissa pidän eniten ylhäältä alas -toteuttamistavasta, koska sillä tavalla neulottaessa kappaleiden yhdistäminen käsin ommellen jää kokonaan pois.

Vilukissan villapaidat -kirjassa on yhteensä 15 erilaista paitaa, joista suurin osa on kaarrokeneuleita. Niiden lisäksi mukaan on mahtunut muun muassa 2000-luvun alkupuolen suosikki, ympyrätakki, joka tässä kirjassa on pitsineuleversiona.

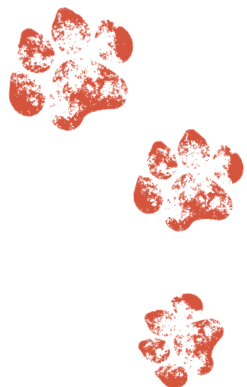
Kirjan kaarrokeneuleet olen pyrkinyt suunnittelemaan niin, ettei vaikeustaso ole liian korkealla. Helpohkoista ohjeista huolimatta paitoihin on saatu myös näyttävyyttä. Lisäksi olen pyrkinyt selvittämään ohjeen lukua sillä, että eri kokojen silmukka- ja senttimäärät on merkitty eri väreillä, jolloin ohjetta on helpompi seurata.

Paitojen kuviot olen suunnitellut niin, että useimmat mallit käyvät mille tahansa sukupuolelle. Lisäksi olen pyrkinyt pitämään materiaalikustannukset alhaisena, jotta paitoja voisivat neuloa myös ne, joilla rahaa ei ole metsäksi saakka. Huokeahintainen lanka ei kuitenkaan tarkoita huonoa laatua.

Jos paitojen neulominen ei ole kovin tuttua puuhaa, nyt viimeistään kannattaa aloittaa. Mikä on sen mukavampaa kuin lämmin villapaita päällä kylmänä syys- tai talvipäivänä. Lisäksi itse neulottu paita on mitä mainioin lahja perheenjäsenelle, sukulaiselle tai hyvälle ystävälle.

Neulomisen iloa!

Sarita Kotkavalkama

Pippuri Hobbiin lankojen kanssa.

Paitahistoriaa

Nimensä mukaisesti villapaita on paita, joka on neulottu villalangasta. Ennen vanhaan materiaalina oli 100-prosenttinen villa, mutta ajan mittaan materiaalien kehittyttyä ja muututtua villapaidan voi nykypäivänä neuloa myös muista langoista, jotka sisältävät villaa.

Entisaikoina Suomessa villapaitaa käytettiin runsaasti maa- ja metsätalouden ulkotöissä kylminä vuodenaikoina, joita Suomessa kylä riittää. Näissä paidoissa oli usein napit toisella olkapäällä helpottamassa paidan pukemista.

Maa- ja metsätalouden lisäksi villapaita kuuluu myös Suomen puolustusvoimien vaatekseen. 1980-luvulla käytössä oli harmaa paita, jossa kulki sininen kuvio rintamuksen kohdalla. Täysin harmaa paita tuli maavoimilla käyttöön vuonna 1983, merivoimilla vastaava paita oli luonnollisesti sininen. Ja kun vuonna 1991 sotilaspuku-uudistuksessa luovuttiin harmaasta kokonaan ja tilalle otettiin vihreä väri, myös paidasta tuli vihreä.

Suomalainen perinnepaita on Jussi-paita, joka on lähtöisin Etelä-Pohjanmaalta. Jussi-paidalle tyypillistä on vinoneliökuviointi suunnilleen paidan keskivaiheella rinnoissa. Sama kuviointi tehdään myös hihoihin samaan linjaan rinnojen kuvioinnin kanssa. Perinteisen Jussi-paidan värit ovat viininpunainen ja harmaa.

Myös muilla mailla on omat paitaperinteensä. Norjalaiset villapaidat ovat yleensä värikkäitä ja runsaasti kuvioituja, ja ne tehdään yleensä helmasta ylöspäin joko paloina, kaarroke- tai raglanneuleena. Lisäksi norjalaispaidoissa on usein kaula-aukossa pukemista ja riisumista helpottavat hakaset.

Aito ja alkuperäinen islantilaisneule neulotaan islanninlampaan villasta, ja sille tyypillistä on kaarrokkeessa olevat värikkäät kuviot. Islantilaisneule neulotaan saumattomana joko niskasta helmaan tai helmasta niskaan.

Vasemmalla Raitapaita (s. 123) ja oikealla Luxor (s. 77)

Nykypäivänä villapaita on sekä työ- että vapaa-ajanvaate, jonka mallin, värin ja materiaalin voi valita omien mieltymyksien mukaan. Tänä päivänä esimerkiksi islantilaisneuletta ei ole mikään pakko neuloa islanninlampaan villasta, jos kokee, että materiaali ei sovi.

Mittojen otto ja kokotaulukot

Villapaitoja tehdessä neljä tärkeintä mittaa ovat rinnanympäryys, hihan sisäpituus, helman pituus kainalosta mitattuna sekä kaarrokkeen tai raglansauman korkeus.

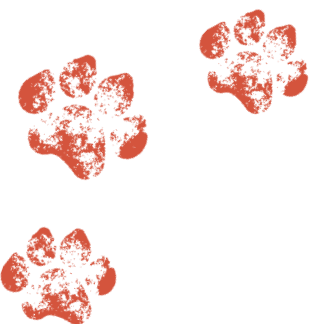
Mittoja ei koskaan tulisi ottaa itse. Jos mitat tästä huolimatta pitää ottaa itse, varmempi tapa on etsiä vaatekomerosta sopiva paita, asettaa se pöydälle tasaisesti ja ottaa tarvittavat mitat paidasta.

Rinnanympäryys otetaan rinnan korkeimmasta kohdasta. Vanhasta paidasta mitattuna mitta otetaan kainalosta kainaloon ja kerrotaan määrä kahdella.

Hihan sisäpituus otetaan kainalosta ranteeseen ja helman pituus taas kainalosta suoraan alaspäin siihen, mihin helman haluaa loppuvan.

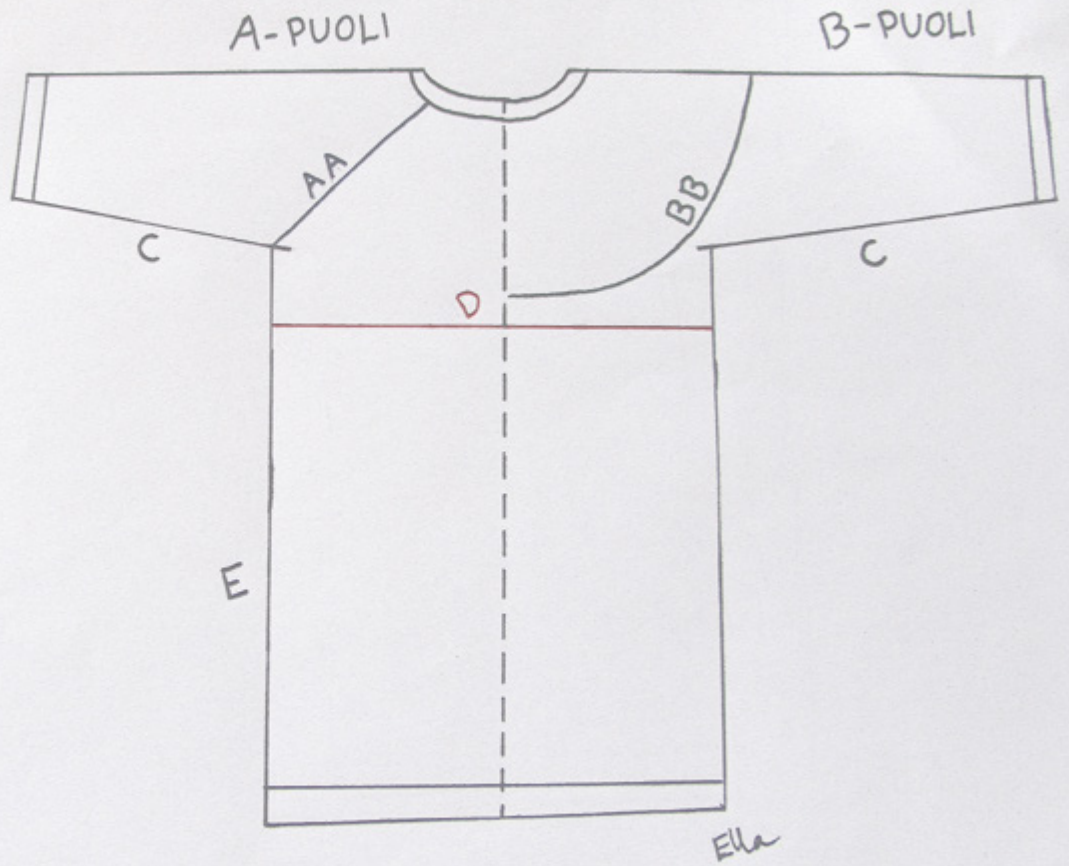
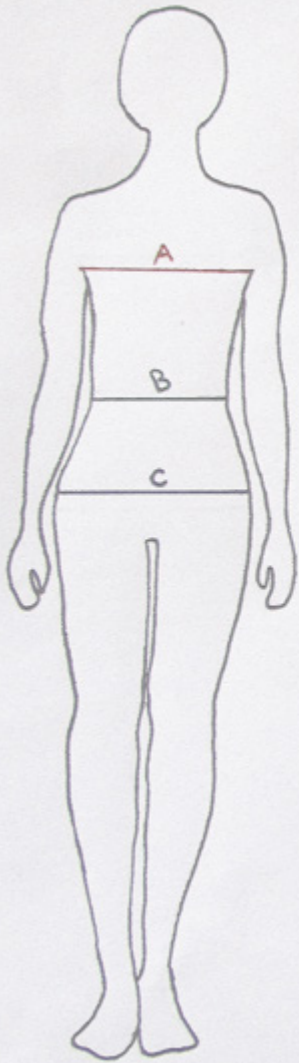
Kaarrokkeen tai raglansauman korkeus mitataan ilman kaulusta suoraan alaspäin.

Kokotaulukkoja on olemassa useampiakin. Tässä olevat taulukot on rakennettu omien kokemusteni perusteella, ja mitattavat henkilöt ovat olleet keskimittaisia ja normaalivartaloisia. Taulukot ovat suuntaa antavia, joten mitat kannattaa ottaa aina, ettei tule ikäviä yllätyksiä.

Villapaidan kaarrokeosa

Kuvan vasen puoli, ihminen:

- A = rinnanympärys
- B = vyötärö
- C = lantio

Kuvan oikea puoli, paita:

- AA = Raglansauma
- BB = Kaarrokkeen korkeus
- C = Hihan sisäpituus
- D = Rinnanympärys
- E = Helman pituus (kainalosaumasta mitattuna)

KOKOTAULUKKO NAISET

KOKO	RINNANYMPÄRYYS	HIHAN SISÄPITUUS	HELMAN PITUUS
S	78–90 cm	Vähintään 39 cm	Vähintään 39 cm
M	90–98 cm	Vähintään 40 cm	Vähintään 40 cm
L	98–108 cm	Vähintään 41 cm	Vähintään 41 cm

KOKOTAULUKKO MIEHET

KOKO	RINNANYMPÄRYYS	HIHAN SISÄPITUUS	HELMAN PITUUS
S	80–90 cm	Vähintään 43 cm	Vähintään 44 cm
M	90–97 cm	Vähintään 44 cm	Vähintään 45 cm
L	97–105 cm	Vähintään 45 cm	Vähintään 46 cm

Tarvikkeet

Langat

Paidoissa omasta mielestäni tärkeintä lankojen valinnassa on se, että lanka ei kutita. Tarkoitus kuitenkin on neuloa lämmin, kaunis ja usein käytettävä villapaita, ei suinkaan kidutusvälinettä. Jos siis lanka ei ole entuudestaan tuttu, kannattaa lankoja käydä hiplaamassa, jos siihen on mahdollisuus.

Paidoissa suositaan yleensä 100-prosenttista villaa tai 100-prosenttista merinovillaa, kesäpaidoissa taas puuvillaa. Moni karttaa akryylilankoja, koska mielikuva on, että ne nitisevät ja narisevat eivätkä luista neulottaessa, ja lisäksi neuleesta tulee kuuma ja se menee äkkiä kauhean näköiseksi. Luultavasti tuo pitää paikkansa tänäkin päivänä joidenkin lankojen kohdalla, mutta pääosin akryylilangat ovat vuosien saatossa kehittyneet laadultaan huomattavasti paremmiksi.

Seuraavassa on tietoja kirjassa käytetyistä langoista.

Adlibris Socki Plus

Socki Plus on villasekoitelankaa, jossa on 75 prosenttia villaa ja 25 prosenttia polyamidia. Puikkosuositus on 5 mm, joten neulomiseen ei mene niin paljoa aikaa. Langasta löytyy hauskoja värejä niin yksivärisenä kuin raidallisenakin.

Drops Design Alaska

Alaska on muhkeahko 100-prosenttinen villalanka. Puikkosuositus langalle on 5 mm, joten langasta syntyy paita jos toinenkin nopsaan. Suositellaan, että Alaskasta tehty paita pestäisiin tarvittaessa käsin 30 asteessa.

Pyro ja Big Delight -kerä

Drops Design Big Delight

Myös Big Delight on 100-prosenttinen villalanka 5 mm:n puikkosuosituksella. Langassa värit vaihtuvat kauniisti liukuen, joten tällä langalla saa näyttävyyttä neuleeseen.

Drops Design Karisma

Kuten Alaska ja Big Delight, myös Karisma on 100-prosenttinen villalanka, hieman ohuempi tosin. Karisman puikkosuositus on 4 mm. Tunnultaan Karisma on hieman pehmeämpi kuin Alaska, ja lisäksi Karismassa on laajempi värikartta.

Drops Design Lima

Lima-langan koostumus on 65 prosenttia villaa ja 35 prosenttia alpakkaa, mikä tekee langasta sekä erittäin pehmeän että myös lämpimän. Lima-lanka sopii myös huovutukseen.

Drops Design Merino Extra Fine

Tämän langan nimi hämää hieman. Lanka kyllä on 100-prosenttista merinovillaa, mutta puikkosuositus on nimestään huolimatta 4 mm. Edellisistä langoista poiketen neuleen voi tarvittaessa pestä koneessa.

Drops Design Nepal

Nepalin koostumus on sama kuin Lima-langassa, mutta puikkosuosituksella 5 Nepal on hieman paksumpaa. Nepal sopii myös huovutukseen.

Hobbii Snowstorm

Hobbiin Snowstorm on 100-prosenttinen villalanka, joka sopii eritoten paitoihin. Langan pinta on hieman kiiltävä ja sen paksuus vaihtelee hieman, mikä tekee pinnasta elävän näköisen. Koska lanka on 100-prosenttistä villaa, kannattaa muistaa, että se voi huopua.

Kaupunkilanka Tehdas

Tehdas on 100-prosenttinen akryylilanka, joka on hieman ohuempi kuin muut kirjassa käytetyt langat. Tehtaan puikkosuositus on 3,5 mm, joten lanka sopii hyvin kesäisiin neuleisiin. Materiaalistaan huolimatta lanka on helposti neulottavissa ja hiostamaton.

World of Yarn Manarola

Tämä on kaunis liukuvärjätty lanka, jonka materiaali on 100 prosenttia akryylia ja puikkosuositus 4 mm. Liukuväriefektin lisäksi lanka on epätasainen, jolloin neulepinta elävöityy kuin itsestään. Vaikka lanka on 100-prosenttisesti akryylia, Manarolaa on miellyttävä neuloa. Lanka ei nitise, natisse, nyppyyntä eikä hiosta.

Puikot

Langan lisäksi puikot ovat olennaisen tärkeitä neuleita tehdessä. Puikkoja on moneen lähtöön, ja joskus voi olla hankalaa tietää, mitkä puikot sopivat mihinkin neuleeseen. Itse neulon paitojen kaulukset joko 40 cm:n tai 50 cm:n pyöröpuikoilla. Kaarrokkeeseen ja helmaan käytän pääsääntöisesti 80 cm:n pyöröpuikkoja ja hihoihin 30 cm:n pyöröpuikkoja. Hihat toki voi neuloa myös sukkapuikoilla, mikäli ei omista 30 cm:n pyöröpuikkoja.

Pyöröpuikoilla neulottaessa erona sukkapuikoilla neulomiseen on ainoastaan se, että pitää muistaa asettaa silmukkamerkki työhön osoittamaan kerroksen vaihtumiskohta. Omasta mielestäni pyöröpuikoilla neulominen on nopeampaa, ja jäljestä tulee tasaisempaa, koska työssä ei ole lainkaan puikkojen vaihtumiskohtia.

Erikokoisia sukkapuikkoja, joita tarvitaan hihojen neulomiseen.

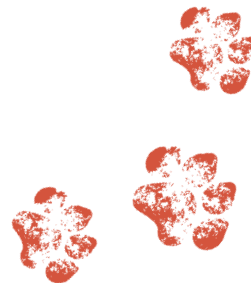
Silmukka- ja kerrosmerkit

Silmukkamerkki EI OLE sama asia kuin kerrosmerkki. Silmukkamerkin tehtävänä on merkitä suljetussa neuleessa kerroksen vaihtumiskohta, ja silmukkamerkki kulkee työn mukana siten, että se siirretään aina vasemmalta puikolta oikealle puikolle, minkä jälkeen jatketaan neulomista.

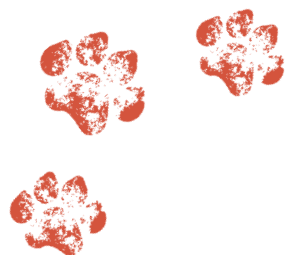
Silmukkamerkkejä on monenlaisia sekä ulkonäöltään että kooltaan. Paras silmukkamerkki on sellainen, jossa on tarpeeksi paksu umpi-rengas sekä jokin killutin koristeena. Silmukkamerkissä ei saisi olla sellaisia kohtia, jotka voivat tarttua neuleeseen kiinni.

Kerrosmerkin tarkoitus on merkitä jokin tietty kerros. Esimerkiksi jos neulot ihan tavallista sileää neuletta, on hyvä pistää työhön kerrosmerkki vaikkapa 10 cm:n välein. Näin neuletyötä ei tarvitse mitata joka kerta kokonaan.

Yleisin saatavilla oleva kerrosmerkki muistuttaa ulkonäöltään lähinnä klemmariä tai hakaneulaa. Lisäksi kerrosmerkkejä on sekä pyöreitä että kolmion muotoisia. Kerrosmerkkiä voi tietysti hätätapauksessa

Erilaisia silmukka- ja kerrosmerkkejä

käyttää myös silmukkamerkinä, mutta omasta mielestäni se on hankala, koska se jää ikävästi koko ajan tököttämään ja haittaa neulomista.

Mittanauha ja puikkomitta

Mittanauhan tarkoitus lienee jokaiselle tuttu juttu. Tulee kuitenkin muistaa, että työn alla olevan neuleen kaikki mitat tulee ottaa samalla mittanauhalla. Mittanauha venyy käytössä, ja jos käytät kahta eri mittanauhaa samaa työtä mitattaessa, toinen mittanauhoista voi olla ajan saatossa venynyt, jolloin mittaustulokset eivät pidäkään enää paikkansa.

Puikkomitta on hyödyllinen, mikäli säilytät puikkoja iloisesti sikiin sokin vaikkapa neulekorin pohjalla. Ilman puikkomittaa voi olla työn ja tuskan takana etsiä samankokoiset puikot. Mikäli yksi tai kaksi puikkoa ovatkin erikokoisia kuin työssä olevat muut puikot, neuleesta ei tule tasaista.

Vasemmalta oikealle: Puikkomitasta tehty taulu, silmukkakaapelia odottavien silmukoiden säilytykseen, mittanauha, parit pyöröpuikot, silmukkamerkkejä ja neula sekä sakset ja suuri silmukkahakaneula silmukoiden säilyttämiseen.

Sakset

Saksienkin käyttötarkoitus taitaa olla selviö. Esimerkiksi askarteluliikkeistä ja hyvin varustetuista kangaskaupoista saa pieniä saksia, joissa on mukana teräsuoja. Tällöin sakset voivat kulkea turvallisesti vaikka laukun pohjalla. Myös useimmissa puikkomitoissa on sisään vedettävä terä, jolla saa langan katkaistua.

Päättelyneula

Tylppäkärkistä suurisilmäistä neulaa tarvitaan lankojen päättelyyn, mikäli lankoja ei päätellä jo neuloessa. Neulan pituudella ja materiaalilla ei ole väliä, itse tosin suosin metallisia päättelyneuloja. Ainoastaan se on tärkeää, että neulassa on tarpeeksi suuri silmä eikä neula ole teräväkärkinen.

Pingotusalusta ja neulat

Ennen käyttöönottoa valmiit villapaidat kannattaa pingottaa, kastella ja jättää kuivumaan. Näin neulepinnasta tulee sileämpi ja tarvittaessa paitaan saa lisää leveyttä tai pituutta.

Pingotusta varten täytyy tietenkin olla tukeva mutta pehmeähkö alusta, johon paidan saa kiinnitettyä. Kaupoista voi ostaa pingotusalustoja, jotka ovat näppärästi koottavia. Oma alustani on KnitPron, ja siinä on yhdeksän 30 x 30 cm:n kokoista toisiinsa liitettävää palaa.

Neuloina käyvät ensi hätään nuppineulatkin, mutta niiden ongelmana on se, että ne menevät silmukasta läpi, jolloin niistä ei ole mitään hyötyä. Markkinoilla on kaikenlaisia neuloja pingotusta varten, itse käytän tavallisia t-neuloja.

Kirjoneuletaiturin viehättävät villapaitamallit

- *Vilukissan villapaidat* tarjoaa 15 toinen toistaan kauniimpaa mallia lämpöisiin villapaitoihin:
- Villapaidat neulotaan pääosin niskasta helmaan joko kaarrokepaitoina tai raglanlisäyksiin.
- Kirjoneuleiden lisäksi mukana on pinta- ja pitsineulekuvioisia malleja.
- Joidenkin mallien kuviointi on tuttu *Vilukissan* aiemmista neuleasusteista, joten niitä voi mukavasti yhdistää näyttäväksi kokonaisuuksiksi.
- Kirjassa on ohjeet myös alun perin näyttelijä Tommi Korpelalle suunniteltuihin Tapio- ja Uljas-paitoihin.
- Neulemallien lisäksi kirja sisältää perusteellisen opastuksen käytettyihin neuletekniikoihin, kaavioiden lukuohjeen sekä kokotaulukot.